

NORGES HØYESTERETT

Den 20. september 2017 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Bull og Arntzen i

HR-2017-1813-U, (sak nr. 2017/1338), straffesak, anke over dom:

A (advokat Rune Stenstrøm
advokat Rudi Mikal Christensen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over domfellelse for særlig bedrageri, selvvask, underslag og utroskap begått i forbindelse med låneopptak i bank.
- (2) Statsadvokatene i Troms og Finnmark satte 3. mai 2015 A under tiltale for overtredelse av straffeloven (1902) § 270 første ledd nr. 1 jf. andre ledd jf. § 271, subsidiært § 255 jf. § 256 (for så vidt gjelder tiltalens post I e), straffeloven § 317 fjerde ledd jf. første ledd jf. andre ledd (tiltalens post II), straffeloven § 275 første og andre ledd jf. § 276 (tiltalens post III a og b) og straffeloven § 284 første ledd bokstav b (tiltalens post IV). De fleste forholdene har tilknytning til lån som A tok opp ved kontoret til Svenska Handelsbanken AB i Tromsø. Lånene ble tatt opp i forbindelse med næringsvirksomhet som A var involvert i.
- (3) Ved Nord-Troms tingretts dom 8. mars 2016 ble A kun domfelt for tiltalens post III a og post IV. For øvrig ble han frifunnet. Tingrettsdommen har slik domsslutning:

"A, født 00.00.1973, frifinnes for post I a), post I b), post I c), post I d), post I e), post II og post III b).

A, født 00.00.1973, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 275 første og annet ledd jfr. § 276 og straffeloven (1902) § 284 første ledd bokstav b til en straff av fengsel i 8 – åtte – måneder, hvorav 4 – fire – måneder gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, jfr. straffeloven (1902) §§ 52-54. Straffeloven (1902) § 63, annet ledd kommer til anvendelse.

A, født 00.00.1973, må tåle inndragning av kr. 795 000 – kronersyvhundreogtiffemtusen – i medhold av straffeloven § 34. Beløpet forfaller til betaling 1. juni 2016 og tilfaller statskassen.

Saksomkostninger i dømmes ikke."

- (4) Påtalemyndigheten anket den frifinnende del av dommen til Hålogaland lagmannsrett.
- (5) Hålogaland lagmannsrett avsa 7. februar 2017 dom med slik domsslutning:
- "1. **A, født 00.00. 1973, frifinnes for ett tilfelle av overtredelse av straffeloven § 275, jf. § 276 (tiltalens post III b).**
2. **A, født 00.00. 1973, dømmes for overtredelse av:**
- **Straffeloven (1902) § 270 første ledd nr.1 jf. annet ledd, jf. § 271 (fire tilfeller)**
 - **Straffeloven (1902) § 317 fjerde ledd, jf. første ledd, jf. annet ledd**
 - **Straffeloven (1902) § 255, jf. § 256**
- sammenholdt med de forhold han ble dømt for ved Nord-Troms tingretts dom av 8. mars 2016 og straffeloven § 62 første ledd, til en straff av fengsel i 3 år, hvorav 1 år og 6 måneder gjøres betinget i en prøvetid på 3 år.**
3. **A, født 00.00. 1973, dømmes til å tåle inndragning av 210 000 kroner til fordel for staten, jf. straffeloven (1902) § 34, i tillegg til den inndragning han ble idømt ved Nord-Troms tingretts dom av 8. mars 2016."**
- (6) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken retter seg mot saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen.
- (7) For så vidt gjelder saksbehandlingen er det i korte trekk anført at domsgrunnene er mangelfulle – noe som har virket inn på avgjørelsens innhold, og som må lede til opphevelse. Under behandlingen i lagmannsretten ble det anført at Handelsbankens ledelse påvirket sentrale vitner i forkant av og under ankeforhandlingen. Lagmannsrettens manglende drøftelse og vurdering av denne sentrale anførselen medfører at domsgrunnene er mangelfulle. Det er heller ikke foretatt noen drøftelse av betydningen av at lånet, som omfattes av tiltalens post I c, ble innfridd i sin helhet.
- (8) Videre er det som rettsanvendelsesfeil anført at det i tilknytning til tiltalens post I a og I b er oppstilt uriktig skyldkrav. Til post I c og I d er det anført at lagmannsretten uriktig har lagt til grunn at en sikkerhet som er ugyldig etter aksjeloven § 8-10, kan repareres ved at sikkerhet kunne blitt etablert på annet vis. Ettersom den avtalte sikkerheten var ulovlig etablert, ville domfelte ha eksponert seg for straffansvar etter aksjeloven ved å etterleve avtalen med banken. Rettsstridsreservasjonen må derfor føre til frifinnelse.
- (9) Som atter subsidiært grunnlag er det anført at den samlede straffen er for lang, og uansett skulle en større del av den ha blitt gjort betinget. Det er lagt for liten vekt på tidsmomentet i formildende retning.
- (10) *Påtalemyndigheten* har inngitt bemerkninger til anførselene om saksbehandlingsfeil. Det anføres at domsgrunnene redegjør uttømmende for det saksforholdet lagmannsretten har funnet bevist. Anførselene om vitnepåvirkning ble fremført for lagmannsretten, og lagmannsretten har tillagt dette en annen vekt enn forsvarerne. Påtalemyndigheten er også

uenig i at det har skjedd en utstrakt bevisst påvirkning av vitner, og at forklaringer er endret på vesentlige punkter. Det ble tatt lydopptak av forklaringene i tingretten, og vitnene kunne blitt foreholdt de tidligere forklaringene. Loven er heller ikke til hinder for at et vitne frisker opp sin kjennskap til saken, heller ikke når det skjer med grunnlag i tidligere dommer i saken ettersom disse er offentlig tilgjengelige dokumenter.

- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A har rett til å anke saken inn for Høyesterett, ettersom han ble funnet skyldig i lagmannsretten etter frifinnende dom i tingretten, jf. FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 14 nr. 5. Anken kan derfor bare nektes fremmet dersom Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd siste punktum. En eventuell nektelse må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (12) Til anken over mangelfulle domsgrunner bemerker ankeutvalget at tiltalen gjelder flere tilfeller med et til dels komplisert saksforhold som ved lagmannsrettens behandling av saken lå nærmere 10 år tilbake i tid. At vitner forut for forhandlingene i en slik situasjon finner det nødvendig å gjennomgå sentral lånedokumentasjon før forhandlingene i lagmannsretten, er ikke unaturlig og utgjør ingen saksbehandlingsfeil. Dette illustreres av straffeprosessloven § 116 andre ledd som endatil åpner for at retten kan pålegge et vitne å friske opp sitt kjennskap til saken. Hvorvidt det i denne situasjonen kan ha skjedd ulovlig påvirkning av vitner, var etter det ankeutvalget forstår gjenstand for prosedyre for lagmannsretten, og er uansett et bevissspørsmål som ankeutvalget ikke kan prøve.
- (13) Om kravet til domsgrunnene med hensyn til rettens bevisresultat i meddomsrettssaker fastsetter straffeprosessloven § 40 femte ledd at dommen skal "angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering". I Rt. 2011 side 1 avsnitt 11 uttaler førstvoterende at "[r]etten skal først og fremst redegjøre for de springende punkter ved bevisbedømmelsen og kort angi hva som har vært avgjørende".
- (14) Noen av lånene er innvilget av vitnet C. Om troverdigheten av hennes forklaring uttaler lagmannsretten på side 15:
- "Lagmannsretten finner Cs forklaring troverdig og ser helt bort fra at hun samtykket til at tiltalte benyttet byggelånet til andre formål enn det omsøkte byggeprosjekt. C ville i tilfelle, slik hun pekte på i sin forklaring, gått utenfor sine fullmakter. Det var ingen rimelig grunn for henne til å begå slikt fullmaktsbrudd, og derved utsette seg for risikoen for tap av stilling, i verste fall straffeansvar for medvirkning til bedrageri mot egen arbeidsgiver."**
- (15) Disse domsgrunnene oppfylder lovens vilkår, idet det fremgår at Cs troverdighet hadde vært trukket i tvil, men at retten ikke fant grunnlag for denne anførselen, idet hun ved å opptre annerledes både risikerte å tape sin stilling og å bli ilagt straffansvar.
- (16) Som saksbehandlingsfeil er videre anført at det er en feil når retten ikke hadde vurdert betydningen av at lånet ble innfridd i sin helhet. Til dette bemerkes at fare for tap er tilstrekkelig for domfellelse for bedrageri. Lagmannsretten har funnet det bevist at A før lånet ble innvilget, ga uriktige opplysninger av vesentlig betydning for innvilgelsen av lånet. Dette er tilstrekkelig for fullbyrdet bedrageri.
- (17) For så vidt gjelder bedrageriene under tiltalebeslutningen I a og I b anføres det at det er anvendt et uriktig skyldkrav når det på dommens side 14 heter at han "forledet banken til å åpne kreditten, hvilket han forstod medførte tap eller fare for tap idet det ikke var sikkert at han ville make å tilbakebetale kreditten". I tilknytning til dette sitatet vises det i støtteskrivet

til at det "vil i næringsvirksomhet alltid foreligge risiki for at låntaker ikke vil kunne tilbakebetale lånet. Den tradisjonelle kjernen i bankvirksomhet ligger i å ta slike risiki mot betaling".

- (18) Heller ikke denne anførselen kan føre fram. Det fremgår av lagmannsrettens dom at domfellelsen for bedrageri er begrunnet i at A i lånesøknadene gav uriktige opplysninger om hvilke formål lånene ville bli anvendt til, og at han på denne måten påførte banken fare for tap. Domfellelsen er altså ikke begrunnet i den ordinære risiko ved ytelse av lån, men at han ved de uriktige, for banken motiverende, opplysningene påførte banken en ekstraordinær tapsrisiko som den ved riktige opplysninger ikke ville ha tatt.
- (19) Når det gjelder bedrageriene ved låneopptakene som omfattes av tiltalebeslutningen I c og I d, var det sentrale spørsmålet om A hadde gjort seg skyldig i bedrageri ved å gi uriktige opplysninger om fremtidig salg av produksjonsutstyr som ville være av vesentlig betydning for bankens mulighet for ved forfall å få tilbakebetalt lånebeløpet. Lagmannsretten har funnet det bevist at størsteparten av dette utstyret allerede var solgt da lånesøknaden ble inngitt, og at banken dermed ble utsatt for en langt større tapsrisiko enn hva tilfellet ville ha vært om det var gitt riktige opplysninger. De aksjerettslige spørsmål som er fremhevet i støtteskrivet, og som er gjengitt foran, har derfor ingen rettslig betydning for domfellelsen for bedrageri.
- (20) Med hensyn til straffutmålingen bemerkes at A er funnet skyldig i fire grove bedragerier mot Handelsbanken på samlet mellom fire og fem millioner kroner, ett grovt underslag i forhold til sin far på kr 216 000, selvvask av et beløp på om lag én million kroner, grov utroskap på kr 895 000 samt unnlattelse av å begjære oppbud. En straff på fengsel i tre år for disse forholdene er etter ankeutvalgets vurdering ikke for strengt. Når lagmannsretten da har gjort halvparten av denne straffen betinget – "bl.a. under henvisning til tidsforbruket, i særdeleshet det år som er gått siden tingretten behandlet saken og som ikke skyldes tiltalte" - kan ikke ankeutvalget se at straffen har blitt for streng.
- (21) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Ettersom anken heller ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.

SLUTNING :

Anken tillates ikke fremmet.

Henrik Bull
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Riktig utskrift: